

Sygn. akt III AUa 1857/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Maria Sałańska - Szumakowicz
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2016 r. w Gdańsku

sprawy J. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 września 2015 r.,
sygn. akt VIII U 409/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz ubezpieczonego J. T. kwotę 135,00 (sto trzydzieści pięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 1857/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 lutego 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. T. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych, bowiem nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie 24 lata, 8 miesięcy i 13 dni oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a jedynie 11 lat, 10 miesięcy i 19 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony J. T. domagał się przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, w tym uwzględnienia do okresów składkowych i nieskładkowych pracy następujący okresów zatrudnienia:

- od 17 września 1988 roku do 13 października 1988 roku, tj. okresu urlopu bezpłatnego udzielonego przez przedsiębiorstwo (...),
- od 1 stycznia 1990 roku do 10 stycznia 1990 roku, od 1 marca 1990 roku do 18 marca 1990 roku, od 1 października 1990 roku do 7 marca 1991 roku z tytułu zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...),
- od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku oraz od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku z tytułu zatrudnienia za pośrednictwem (...),
- od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku z tytułu zatrudnienia za pośrednictwem O..

Do pracy w warunkach szczególnych natomiast domagał się zaliczenia okresów zatrudnienia:

- od 2 maja 1983 roku do 30 czerwca 1983 roku z tytułu zatrudnienia w (...),
- od 19 stycznia 1987 roku do 16 września 1988 roku oraz od 17 września 1988 roku do 13 października 1988 roku z tytułu zatrudnienia za pośrednictwem (...),
- od 26 czerwca 1989 roku do 31 grudnia 1989 roku, od 11 stycznia 1990 roku do 28 lutego 1990 roku oraz od 19 marca 1990 roku do 30 września 1990 roku z tytułu zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...),
- od 1 stycznia 1990 roku do 10 stycznia 1990 roku, od 1 marca 1990 roku do 18 marca 1990 roku, od 1 października 1990 roku do 7 marca 1991 roku z tytułu zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...),
- od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku, od 21 lipca 1992 roku do 13 marca 1993 roku, od 11 maja 1993 roku do 10 listopada 1993 roku, od 14 stycznia 1994 roku do 20 lipca 1994 roku, od 6 października 1994 roku do 28 października 1994 roku oraz od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku z tytułu zatrudnienia za pośrednictwem (...),
- od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku z tytułu zatrudnienia za pośrednictwem O..

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 4 września 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. T. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach poczynając od dnia złożenia wniosku (1), zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (2) oraz ustalił, iż pozwany organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony J. T., ur. (...), w okresie od 2 maja 1983 roku do 30 czerwca 1983 roku był zatrudniony, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w (...)w G., w charakterze spawacza. Do jego obowiązków należało spawanie na budowie konstrukcji stalowych na wysokości.

Od 3 sierpnia 1983 roku do 30 czerwca 1989 roku ubezpieczony był zatrudniony wS. w G., przy czym od 18 stycznia 1987 roku do 13 października 1988 roku przebywał na urlopie bezpłatnym. W ramach powyższego okresu, do 16

września 1988 roku wykonywał pracę na budowie eksportowej w NRD, od 17 września 1988 roku do 17 października 1988 roku wykorzystał 26 dni urlopu wypoczynkowego za 1987 rok.

W okresach od 26 czerwca 1989 roku do 31 grudnia 1989 roku, od 11 stycznia 1990 roku do 28 lutego 1990 roku oraz od 19 marca 1990 roku do 30 września 1990 roku ubezpieczony, zatrudniony w Przedsiębiorstwie Usług (...) w G., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracował w charakterze spawacza na budowie eksportowej na Węgrzech – w S. w B.. Stocznia produkowała pogłębiarki, barki. Ubezpieczony spawał elektrodą ich części. Wykonywał pracę w grupie spawaczy.

W okresach od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku, od 21 lipca 1992 roku do 13 marca 1993 roku, od 11 maja 1993 roku do 10 listopada 1993 roku, od 14 stycznia 1994 roku do 20 lipca 1994 roku, od 6 października 1994 roku do 28 października 1994 roku oraz od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku ubezpieczony był zatrudniony, za pośrednictwem (...) sp. z o.o. w G., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, u armatorów zagranicznych jako członek załóg statków. Wykonywał pracę spawacza, tj. spawał pod ciśnieniem blachy na statkach, rury. (...) sp. z o.o. jako jednostka kierująca do pracy za granicą uiszczala na rzecz ZUS składki na ubezpieczenia społeczne i opłaty na Fundusz Pracy na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Podstawą wymiaru składki ZUS oraz opłaty na Fundusz Pracy była średnia płaca krajowa.

Od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku ubezpieczony był zatrudniony, za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. w G., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, u armatora zagranicznego jako członek załogi statku, w charakterze spawacza. Wykonywał pracę w zbiornikach, w grupie dziesięciosobowej, z składającej się z trzech spawaczy i siedmiu monterów. Spawał blachy, które cięli monterzy. Jednostka kierująca za ww. okres nie uiszcila składek na ubezpieczenia społeczne.

29 grudnia 2014 roku ubezpieczony wniósł o przyznanie prawa do emerytury. Jest członkiem OFE, jednakże wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE na dochody budżetu państwa. Pozwany wskazał, iż udowodnił on 24 lata, 8 miesięcy i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz 11 lat, 10 miesięcy i 19 dni pracy w warunkach szczególnych. Z uwagi na brak 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach pozwany odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury.

Stan faktyczny Sąd I instancji ustalił w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy, w tym akt ubezpieczeniowych, których wiarygodność nie była kwestionowana w trakcie postępowania przez żadną ze stron, zatem również Sąd uznał je za miarodajne dla dokonania ustaleń. Sąd dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego przesłuchanego w charakterze strony jako spójnym, logicznym oraz zgodnym z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Zeznania świadków R. N. oraz K. S. Sąd uznał za nieprzydatne, bowiem świadkowie nie posiadają wiedzy istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy. Świadek R. N. pracował z ubezpieczonym do 1982 roku, a żaden ze spornych okresów nie dotyczy zatrudnienia przed 1982 rokiem. Natomiast świadek K. S. zeznał, iż nie wie, kiedy ubezpieczony rozwiązał stosunek pracy ze S. w G., nie wie od kiedy był zatrudniony w spółce (...), nie wie, kiedy pracował na budowach eksportowych, w tym na Węgrzech i nie wie jakie prace wykonywał jako spawacz.

Sąd Okręgowy zważył, iż zgodnie z treścią przepisu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet, okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet, nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony swoje prawo do emerytury w obniżonym do 60 lat wieku emerytalnym wiąże z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych, a zatem stosownie do art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej wymaganym jest, aby wykazał on na dzień 1 stycznia 1999 roku 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, ze zm.), tj. pracy wymienionej w wykazie A tegoż rozporządzenia.

Zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczony ma 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W toku postępowania sądowego ubezpieczony wykazał, iż w okresach od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku (2 miesiące i 24 dni), od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku (1 miesiąc i 3 dni) oraz od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku (3 miesiące i 1 dzień) wykonywał pracę spawacza, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, u armatorów zagranicznych jako członek załóg statków. Jak wynika z zaświadczenia jednostki kierującej z 30 sierpnia 1999 roku, składki na ubezpieczenia społeczne oraz na Fundusz Pracy za okresy od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku i od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku zostały opłacone i dlatego okresy te powinny być zaliczone do stażu pracy. Pomimo braku opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, zdaniem Sądu I instancji, okres od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku również należy uwzględnić do stażu pracy, bowiem obowiązek uiszczenia składek ciążył na jednostce kierującej. Brak realizacji tego obowiązku nie powinien mieć negatywnych konsekwencji dla ubezpieczonego.

Uwzględnienie powyższych spornych okresów w łącznym wymiarze 6 miesięcy i 28 dni wskazuje, iż staż pracy ubezpieczonego, przy zaliczeniu okresu uwzględnionego przez pozwanego w wymiarze 24 lat, 8 miesięcy i 13 dni jest dłuższy niż wymagany ustawą, tj. wynosi 25 lat, 3 miesiące i 11 dni. Ubezpieczony spełnił zatem przesłankę 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Do stażu pracy ubezpieczonego Sąd nie uwzględnił okresów od 17 września 1988 roku do 17 października 1988 roku od 1 stycznia 1990 roku do 10 stycznia 1990 roku, od 1 marca 1990 roku do 18 marca 1990 roku, od 1 października 1990 roku do 7 marca 1991 roku. Okoliczność ta nie ma jednakże znaczenia, bowiem pozostałe sporne okresy są wystarczające do spełnienia przesłanki 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Zdaniem Sadu Okręgowego, w toku postępowania sądowego ubezpieczony wykazał również, iż wykonywał pracę w warunkach szczególnych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w okresach od 2 maja 1983 roku do 30 czerwca 1983 roku (1 miesiąc 29 dni), od 26 czerwca 1989 roku do 31 grudnia 1989 roku (6 miesięcy i 6 dni), od 11 stycznia 1990 roku do 28 lutego 1990 roku (1 miesiąc i 18 dni) oraz od 19 marca 1990 roku do 30 września 1990 roku (6 miesięcy i 12 dni) w charakterze spawacza, a więc wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w wykazie A, dziale XIV, poz. 12 cytowanego rozporządzenia, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym.

Również w okresach od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku (2 miesiące i 24 dni), od 21 lipca 1992 roku do 13 marca 1993 roku (7 miesięcy i 21 dni), od 11 maja 1993 roku do 10 listopada 1993 roku (6 miesięcy), od 14 stycznia 1994 roku do 20 lipca 1994 roku (6 miesięcy i 7 dni), od 6 października 1994 roku do 28 października 1994 roku (23 dni), od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku (1 miesiąc i 3 dni) oraz od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku (3 miesiące i 1 dzień), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, był zatrudniony, za pośrednictwem jednostek kierujących, u armatorów zagranicznych. Był wpisany na listę członków załogi statków. W ww. okresach wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w wykazie A, dziale VIII, poz. 4, stanowiącym załącznik do cytowanego rozporządzenia, tj. prace na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownicy wpisani na listę członków załogi tych statków.

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) ani wydane na jej podstawie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie wyłączały możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach (bądź szczególnym charakterze) z tytułu zatrudnienia (wykonywania pracy) za granicą. Istotnym jest jedynie, by praca ta była wykonywana stale, w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku i przez okres wskazany w powołanym rozporządzeniu.

Również ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zawiera wymogu wykonywania prac jedynie na terenie kraju. Ustawa ta uzależnia nabycie prawa do świadczeń w niej przewidzianych od wykazania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego. W myśl przepisu art. 6 ust. 1 ustawy emerytalnej, okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. W myśl zaś ust. 2 art. 6 ustawy, za okresy składkowe uważa się również przypadające przed 15 listopada 1991 roku okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (bądź okresy, za które nie było obowiązku opłacania składek) na obszarze Państwa Polskiego w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. Pkt d ust. 2 art. 6 ustawy pozwala zaliczać do okresów składkowych również okresy zatrudnienia obywateli polskich poza granicami kraju u innych pracodawców zagranicznych pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

W myśl § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów nr 123 z 3 września 1984 roku w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich u pracodawców za granicą u pracodawców zagranicznych (M. P. Nr 23, poz. 157 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od 28 listopada 1985 roku - jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, celem refundacji kosztów świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Unormowanie to koreluje z regulacją wyrażoną w obowiązującym od 1 stycznia 1985 zarządzeniu Ministra Finansów z 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat (M. P. Nr 30, poz. 208 ze zm.). Przepisy tego zarządzenia, zgodnie z § 5 ust. 1, dotyczą zarówno umów zawartych po dniu wejścia w życie uchwały nr 123 Rady Ministrów, jak i umów przedłużanych po tym terminie. Stosownie do regulacji zawartej w powyższym zarządzeniu, obywatel polski kierowany do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, obowiązany był dokonywać określonych w jego § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 wpłat, których część (określona w § 3 ust. 1 zd. 2 zarządzenia) - odsprzedawana była (...). Kwoty pochodzące z odsprzedaży walut obcych jednostka kierująca przeznaczała na pokrycie ponoszonych w złotych świadczeń w interesie i na rzecz obywateli polskich i ich rodzin, w tym na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu uprawnień do pomocy leczniczej w Polsce, zasiłków porodowego i pogrzebowego oraz rent i emerytur.

Należy zwrócić również uwagę na treść § 6 ust. 3 cytowanej uchwały Nr 123, zgodnie z którym jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - właśnie dla celów ubezpieczenia społecznego.

Nadto, możliwość zatrudniania obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych przewidywały przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. 1989 r. Nr 75 poz. 446 ze zm.), a następnie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. 1991 r. Nr 106 poz. 457 ze zm.), które stanowiły, że tego typu zatrudnienie jest realizowane na podstawie: umów międzynarodowych, umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, umów zawartych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi.

Przepisy wskazane wyżej, uzupełniając się wzajemnie, tworzą spójną regulację i jednoznacznie świadczą o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne, w tym ubezpieczenie emerytalno - rentowe w spornych okresach.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w aktach emerytalnych ubezpieczonego znajduje się zaświadczenie z 30 sierpnia 1999 roku, potwierdzające opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami – od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku, od 21 lipca 1992 roku do 13 marca 1993 roku, od 11 maja 1993 roku do 10 listopada 1993 roku, od 14 stycznia 1994 roku do 20 lipca 1994 roku, od 6 października 1994 roku do 28 października 1994 roku, od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku. Oznacza to, że wpłacone zostały na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki w celu refundacji świadczeń z ubezpieczenia społecznego za czas trwania kontraktu, w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Tym samym, ww. okresy pracy ubezpieczonego u armatorów zagranicznych, stanowią okresy składkowe, zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jak zostało wskazane powyżej, pomimo braku opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy okres od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku również należy uwzględnić do pracy w warunkach szczególnych, bowiem obowiązek uiszczenia składek ciążył na jednostce kierującej. Brak realizacji tego obowiązku nie powinien mieć negatywnych konsekwencji dla ubezpieczonego.

Uwzględnienie spornych okresów w łącznym wymiarze 3 lat, 7 miesięcy i 24 dni wskazuje, iż staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych, przy zaliczeniu okresu uwzględnionego przez pozwanego w wymiarze 11 lat, 10 miesięcy i 19 dni jest dłuższy niż wymagany ustawą, tj. wynosi 15 lat, 6 miesięcy i 13 dni. Zgodnie z przepisem § 4 cytowanego rozporządzenia, spełnienie tego wymogu powoduje przyznanie ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

W tych okolicznościach, wobec faktu, iż powyższe okresy są wystarczające do wykazania przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych, pozostają bez znaczenia okresy nieuwzględnione przez Sąd pracy w warunkach szczególnych, tj. od 19 stycznia 1987 roku do 16 września 1988 roku, od 17 września 1988 roku do 13 października 1988 roku, od 1 stycznia 1990 roku do 10 stycznia 1990 roku, od 1 marca 1990 roku do 18 marca 1990 roku, od 1 października 1990 roku do 7 marca 1991 roku.

W ocenie Sądu I instancji, ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ osiągnął 60 rok życia, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat oraz co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, w pkt I wyroku, zmienił decyzję pozwanego i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od daty złożenia wniosku o emeryturę, mając na uwadze dyspozycję art. 129 w zw. z art. 100 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł w pkt II wyroku, na podstawie przepisów art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz § 4 ust. 1, § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Działając na podstawie przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy w pkt III wyroku, stwierdził, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem poczynienie wiążących ustaleń co do 25 lat stażu pracy, w tym 15 lat pracy w warunkach szczególnych, nastąpiło na etapie postępowania sądowego – w oparciu o dokumenty, przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony, przeliczenie stażu pracy.

Apelację ode wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając wyrok w punktach I i 2, zarzucając naruszenie przepisu prawa materialnego - art. 184 w powiązaniu z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca udowodnił wymagane 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach, czym spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 1 i 2 i oddalenie odwołania Wnioskodawcy, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji, oraz o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że stwierdzenie Sądu I instancji, że zaświadczenie z dnia 30 sierpnia 1999 r. potwierdza, że za powyższe okresy zostały opłacone składki jest niezgodne z treścią tego zaświadczenia oraz zaświadczenia z dnia 20 grudnia 2014 r. Brak również podstaw do zaliczenia okresu od 9 stycznia 1992 r. do 9 kwietnia 1992 r. z tytułu umowy zawartej za pośrednictwem P.U.H. (...) sp. z o.o. w G. na podstawie zaświadczenie z dnia 29 grudnia 2014 r., ponieważ zgodnie z informacją zawartą w niej składki na ubezpieczenie społeczne nie były odprowadzane.

Apelujący podniósł również, iż żaden z wymienionych pośredników w spornych okresach (tj. od 15 czerwca 1991r. do 15 września 1991 r., od 18 listopada 1996 r. do 20 grudnia 1996 r., od 9 stycznia 1992 r. do 9 kwietnia 1992 r.) nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne oraz na Fundusz Pracy. Ponadto charakter pracy Sąd I instancji ustalił wyłącznie w oparciu o przesłuchanie strony, zaświadczenia pochodzące od agencji pośredniczących w zawarciu kontraktów.

Ponadto Sąd I instancji nie przeprowadził postępowania wyjaśniającego w zakresie czy ubezpieczony był wpisany na listę załogi. Na tę okoliczność wnioskodawca nie przedłożył żadnego dokumentu, jak np. książeczka marynarza potwierdzająca okresu zamustrowania na statku. Natomiast z wyjaśnień złożonych w toku postępowania, wynikało, że ubezpieczony był w brygadzie remontującej statek, nie pracował tam zaś jako marynarz. A zatem pracownicy wpisani na listę załogi tych statków są zgodnie z zarządzeniem nr 24 Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. (załącznik nr 1 do zarządzenia - wykaz A, dział VIII, póź. 4 pkt 1) zaliczani do wykonujących pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem bądź zmianą zaskarżonego wyroku.

Ubezpieczony J. T. wniósł odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015, poz. 748, j.t.; dalej: „ustawy emerytalnej”). Wskazany przepis wraz z art. 32 ustawy emerytalnej oraz z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej: „rozporządzenia”), określają dla mężczyzn następujące przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury: ukończony 60 rok życia, 25 letni ogólny staż ubezpieczeniowy, 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. oraz nieprzystąpienie do OFE albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W przedmiotowej sprawie spór stron sprowadzał się do oceny, czy ubezpieczony legitymuje się 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz 25-letnim ogólnym stażem pracy. Organ rentowy zaliczył bowiem wnioskodawcy tylko 24 lata 8 miesięcy i 13 dni ogólnego stażu pracy oraz 11 lat 10 miesięcy i 19 dni stażu pracy w warunkach szczególnych.

W toku postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy do ogólnego stażu pracy doliczył wnioskodawcy okresy zatrudnienia od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku (2 miesiące i 24 dni), od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku (1 miesiąc i 3 dni) oraz od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku (3 miesiące i 1 dzień) u

armatorów zagranicznych jako członek załóg statków. W konsekwencji Sąd I instancji ustalił, iż wnioskodawca posiada łącznie 25 lat, 3 miesiąc i 11 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Do stażu pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy zaliczył natomiast wnioskodawcy okresy pracy jako spawacza (wykaz A, dział XIV, poz. 12 rozporządzenia, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym) od 2 maja 1983 roku do 30 czerwca 1983 roku (1 miesiąc 29 dni), od 26 czerwca 1989 roku do 31 grudnia 1989 roku (6 miesięcy i 6 dni), od 11 stycznia 1990 roku do 28 lutego 1990 roku (1 miesiąc i 18 dni) oraz od 19 marca 1990 roku do 30 września 1990 roku (6 miesięcy i 12 dni), a także okresy zatrudnienia za pośrednictwem jednostek kierujących, u armatorów zagranicznych (wykaz A, dział VIII, poz. 4 rozporządzenia, tj. prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownicy wpisani na listę członków załogi tych statków) od 13 czerwca 1991 roku do 15 września 1991 roku (2 miesiące i 24 dni), od 21 lipca 1992 roku do 13 marca 1993 roku (7 miesięcy i 21 dni), od 11 maja 1993 roku do 10 listopada 1993 roku (6 miesięcy), od 14 stycznia 1994 roku do 20 lipca 1994 roku (6 miesięcy i 7 dni), od 6 października 1994 roku do 28 października 1994 roku (23 dni), od 18 listopada 1996 roku do 20 grudnia 1996 roku (1 miesiąc i 3 dni) oraz od 9 stycznia 1992 roku do 9 kwietnia 1992 roku (3 miesiące i 1 dzień).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów pozwanego odnośnie zaliczenia wnioskodawcy ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, wskazać należy, iż Sąd I instancji trafnie do stażu tego zaliczył wnioskodawcy okresy od 15 czerwca 1991 r. do 15 września 1991 r. oraz od 18 listopada 1996 r. do 20 grudnia 1996 r. z tytułu pracy na kontrakcie u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. Skarżący podnosił, iż brak jest podstaw do uznania, iż za okresy te opłacone zostały za wnioskodawcę składki. Rację ma wprawdzie skarżący, iż warunkiem zaliczenia powyższych okresów jest opłacenie za nie składek na ubezpieczenia społeczne. Niemniej jednak zarzut pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem jak trafnie ustalił Sąd I instancji, informacja o opłaceniu przez jednostkę kierującą do pracy za granicą składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy oraz o wysokości podstawy wymiaru składek wynika wprost z treści zaświadczenia z dnia 30 sierpnia 1999 r. Zaświadczenie to koreluje zresztą z treścią zaświadczenia z dnia 20 grudnia 2014 r., z którego również wynika, iż składki na ZUS za ubezpieczonego zostały opłacone.

Doliczenie powyższych okresów (3 miesiące i 20 dni) do niespornych, zaliczonych przez 24 lat 8 miesięcy i 13 dni daje łączny ogólny staż zatrudnienia na 31 grudnia 1998 r. 25 lat i 3 dni. Jako że jest to staż wystraczający dla spełnienia przez wnioskodawcę spornej przesłanki, brak jest podstaw do badania pozostałych spornych okresów.

Częściowo zasadne okazały się natomiast zarzuty pozwanego odnośnie ustalenia stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych przed dniem 1 stycznia 1999 r. Trafnie bowiem skarżący podnosił, iż do stażu tego zaliczyć wnioskodawcy nie można okresu pracy u armatora zagranicznego od 9 stycznia 1992 r. do 9 kwietnia 1992 r. z tytułu umowy zawartej za pośrednictwem P.U.H. (...) sp. z o.o. w G.. Jak wynika z zaświadczenia z dnia 29 grudnia 2014 r., za okres ten nie były za wnioskodawcę odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. Nie ma racji Sąd I instancji, iż skoro obowiązek uiszczenia składek ciążył na jednostce kierującej, to wnioskodawca nie może ponosić konsekwencji niedopełnienia tego obowiązku.

Zgodnie z ugruntowaną już linią orzecniczą, warunkiem niezbędnym do zaliczenia okresów wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jest opłacenie składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, LEX nr 589882, z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 328/09, Lex nr 987707). W przedmiotowej sprawie brak było jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że za okres ten za wnioskodawcę składki takie nie zostały uiszczone. W związku z powyższym, stanowisko

Sądu I instancji dopuszczające zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu, za który składki nie zostały uiszczone, nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia.

Nie zasługują natomiast na uwzględnienie zarzuty pozwanego dotyczące zaliczenia przez Sąd I instancji do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów od 15 czerwca 1991r. do 15 września 1991 r. 3 miesiące), od 21 lipca 1992 r. do 13 marca 1993 r. (7 miesięcy i 21 dni), od 11 maja 1993 r. do 10 listopada 1993 r. (6 miesięcy i 1 dzień), od 14 stycznia 1994 r. do 20 lipca 1994 r. (6 miesięcy i 8 dni), od 6 października 1994 r. do 28 października 1994 r. (23 dni) oraz od 18 listopada 1996 r. do 20 grudnia 1996 r. (1 miesiąc i 3 dni). Odnośnie okresów tych (łącznie 2 lata i 18 dni) brak jest jakichkolwiek wątpliwości co do płacenia przez pośrednika składek na ubezpieczenie społeczne za wnioskodawcę. W ocenie Sądu Apelacyjnego, dowody w postaci zeznań wnioskodawcy oraz zaświadczeń wystawionych przez agencję pośredniczącą w zawarciu kontraktów były zaś wystarczające do ustalenia, iż charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę odpowiadał pracy, o jakiej mowa w wykazie A, dziale VIII pod poz. 4 rozporządzenia, tj. pracy na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownika wpisanego na listę członków załogi tych statków. Nie jest zasadnym podniesiony w apelacji zarzut, iż wnioskodawca nie przedłożył jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego, iż był on wpisany na listę załogi. Podkreślić należy, iż ciężar dowodu spoczywa na stronie, która z danego faktu wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c.). Ubezpieczony przedłożył dowody wskazujące na to, iż w spornych okresach pracował on jako członek załogi statku. Jeśli zaś organ rentowy twierdził, iż wnioskodawca nie był wpisany na listę załogi, to na skarżącym spoczywał ciężar wykazania powyższej okoliczności za pomocą stosownych dokumentów bądź innych dowodów.

Łącznie z zaliczonymi przez Sąd I instancji i niekwestionowanymi przez organ rentowy na etapie postępowania apelacyjnego okresami pracy w warunkach szczególnych od 2 maja 1983 roku do 30 czerwca 1983 roku (1 miesiąc i 29 dni) w (...) w G. oraz od 26 czerwca 1989 roku do 31 grudnia 1989 roku (6 miesięcy i 6 dni), od 11 stycznia 1990 roku do 28 lutego 1990 roku (1 miesiąc i 18 dni) oraz od 19 marca 1990 roku do 30 września 1990 roku (6 miesięcy i 12 dni) na budowie eksportowej na W. w Stoczni (...) w B. (razem 1 rok 4 miesiące i 5 dni), oraz okresami pracy zaliczonymi przez ZUS, wnioskodawca wykazał zatem 15 lat 3 miesiące i 12 dni stażu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym więc, pomimo pewnych błędnych ustaleń Sądu Okręgowego, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, bowiem Sąd I instancji trafnie ustalił, iż ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny w pkt 1 wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 i 99 k.p.c., stosownie do której strona przegrywająca proces obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty zastępstwa procesowego, zgodnie z przepisami § 12 ust. 2 w zw. z § 13 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 sierpnia 2015 r.), zasądzając od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2 sentencji).

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Salańska-Szumakowicz